

Aktuální informace pro zaměstnance týkající se problematiky whistleblowingu

Informace pro zaměstnance k zavedení vnitřního oznamovacího systému podle zákona č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů

Úvod

Dnem 17. 12. 2021 nabyla účinnosti směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie. K jejímu provedení byl přijat zákon č. 171/2023 Sb., o ochraně oznamovatelů. Cílem této právní úpravy je umožnit vybraným skupinám osob, mj. zaměstnancům, oznámit svému zaměstnavateli taková jednání, která jsou v rozporu s tuzemským právem nebo právem EU. Tato oznámení mohou zaměstnanci podat prostřednictvím vnitřního oznamovacího systému zaměstnavatele, případně prostřednictvím oznamovacího systému Ministerstva spravedlnosti ČR, a to bez obavy, že by je zaměstnavatel za tuto iniciativu mohl jakkoli sankcionovat. Před odvetnými opatřeními ze strany zaměstnavatele jste totiž citovanými právními předpisy důsledně chráněni.

Implementace v prostředí zaměstnavatele

K provedení zákona o ochraně oznamovatelů v podmínkách Zlínského kraje slouží směrnice SM/85/02/23 – Ochrana oznamovatelů. Ta mj. uvádí, jakých oblastí se oznámení mohou týkat, kdo je oprávněn je podat a jakými formami. Dokument dále stanovuje osobu příslušnou k posouzení a prošetření přijatých oznámení a určuje jí povinnosti, jimiž se při této činnosti musí řídit.

Webový formulář

Jednou z možností podání oznámení je využití webového formuláře, který je součástí vnitřního oznamovacího systému kraje (dále jen „VOS“). Protože jde o elektronické řešení, byl při jeho tvorbě kladen velký důraz na zabezpečení veškerých dat, tedy i na zachování důvěrnosti osobních údajů oznamovatelů a všech jimi uváděných sdělení. Výhodou elektronického podání je jeho stálá dálková dostupnost, rychlost a snadné ovládání.

Pravidla pro zvýšení anonymity oznamovatele

Při využívání internetu je však třeba mít na zřeteli, že každý po sobě vždy, v nějaké formě a rozsahu zanechá svou „digitální stopu“. Pokud tuto stopu chcete „zahladit“ nebo ji alespoň co nejvíce minimalizovat, řiďte se těmito zásadami:

- K telefonickému podání nevyužívejte zaměstnavatelem přidělený mobilní telefon nebo pevnou pracovní telefonní linku. Vhodným řešením je pro účely podání oznámení pořízení předplacené SIM karty libovolného operátora.
- Telefonické oznámení číňte v dostatečně diskrétním prostředí (např. doma, nikoli v prostorách a areálech zaměstnavatele, kde Vás může někdo zaslechnout).
- Písemné oznámení v listinné podobě nezpracovávávejte v zaměstnání, koncepty oznámení nenechávejte na stole, neházejte do koše, ale důkladně je zničte.
- Při elektronickém podání nevyužívejte služební výpočetní techniku (PC, notebooky, tablety) ani mobilní telefony své nebo svých kolegů. Nikdy nemůžete vyloučit, že na tato zařízení někdo i neúmyslně nahlédne nebo Vámi smazané soubory obnoví.

Záruky nestranného prošetření a ochrany důvěrnosti

Každé Vaše oznámení bude prošetřováno tzv. Příslušnou osobou. Aby toto prošetření bylo skutečně nestranné (tedy neprováděné Vašimi kolegy), důvěrné (bez prozrazení identity oznamovatele) a účinné (aby

pomohlo identifikovat, prokázat, odstranit a napravit nežádoucí jednání, jev nebo skutečnost, které bylo na základě oznámení zjištěno) byl výkonem funkce Příslušné osoby pověřen externí subjekt. Vzhledem k tomu, že je zcela mimo struktury kraje, skýtá záruku naprosté nezávislosti prošetřování všech přijatých oznámení.

Další zárukou Vaší ochrany je, že údaje o oznamovatelích se k zaměstnavateli nedostanou ani v případě, kdy dojde k ukončení činnosti stávající Příslušné osoby. Veškerá její evidence, včetně dat, totiž nesmí být za žádných okolností předána zaměstnavateli, ale výhradně jen další určené Příslušné osobě.

Kontaktní údaje Příslušné osoby: Ing. Igor Prosecký, tel: +420 544 520 022, e-mail: oznamovatel@i3c.cz

Mimořádná oznámení – mimořádné postupy

V případě, že Vaše oznámení nespadá do působnosti zákona o ochraně oznamovatelů, může být předáno jinému orgánu, který je příslušný k jeho projednání. V případě, že Vaše oznámení spadá do působnosti zákona, lze jej jinému příslušnému orgánu předat k dalšímu řešení jen pokud k tomu dáte svůj souhlas. To se samozřejmě netýká oznámení postupovaných orgánům činným v trestním řízení. Mějte také nepaměti, že pokud se Vaše oznámení bude týkat podezření na trestné činy taxativně uvedené v § 368 trestního zákoníku, je povinností Vaší i povinností Příslušné osoby podat, resp. předat toto oznámení orgánům činným v trestním řízení.

Právo se nevyplatí zneužívat

Směrnice EU i zákon o ochraně oznamovatelů dává podavatelům oznámení řadu práv. Tou hlavní je Vaše legislativní i soudní ochrana před případnou reakcí zaměstnavatele na Vaše oznámení, kterou byste oprávněně považovali jako odvetu proti Vám, jejímž následkem byste utrpěli újmu. Rozhodně však VOS nevyužívejte k podávání vědomě nepravdivých informací o někom jiném. Jednalo by se o přestupkové jednání, za které lze podle § 23 zákona č. 171/2023 Sb. uložit pokutu až 50.000 Kč.